

Tekijänoikeusasioiden neuvottelukunta

Ajankohtaisia tekijänoikeus- ym. asioita 10.10.2018

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet

1. Tekijänoikeuksien kansainvälinen suoja (julkaisu)

- Suomen tekijänoikeuslain kansainvälinen soveltaminen (Jukka Liedes)
Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:53
  - <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160430>
  - Arvioidaan tekijänoikeuksien ja lähioikeuksien kansainväliseen soveltamiseen liittyvät selventämistä ja mahdollisesti uutta sääntelyä vaativat kysymykset.
  - Esitetään suuntaviivat lain ja/tai asetuksen tasolla tarvittavista säännöksistä, ottaen huomioon uuden perustuslain vaatimukset; tekijänoikeuslain 65 §:ssä oleva asetuksenantovaltuus ei ole voimassa olevan perustuslain mukainen.
  - Sopimukset, joihin Suomi on liittynyt tai liittymässä; direktiivit.
  - Katsaus siihen, miten suojan kansainvälinen soveltaminen on toteutettu muissa pohjoismaissa.

Selvityksen sisältö

- Sopimuksia koskevassa tarkastelussa kiinnitetään huomiota erityisesti sopimusten puitemääräyksiin tai suojan struktuuria ja suojan perusteita koskeviin määräyksiin:
  - sopimusten liittymäkriteerit
  - kansallista kohtelua koskevat määräykset
  - poikkeukset kansallisesta kohtelusta (vastavuoroisuus)
  - vähimmäisoikeuksien periaate
  - mahdollisuus tehdä varaumia
- Selvityksessä ei tarkastella suojan materiaalisia määräyksiä.
- Selvityksen lopussa arvioidaan sitä, miten Suomen laissa olevia kansainvälistä soveltamista koskevia säännöksiä tulisi tarkistaa, ja esitetään suuntaviivat tarvittavista lain ja asetuksen muutoksista.

Selvityksen tuloksia 1

- Lainsäädännön mahdollisten uusien säännösten, muutosten tai selventämisen lähtökohdat:
  - Sellaista säännöstä, jossa ei ole vikaa, ei ole syytä muuttaa.
  - Säännös, jota ei tarvita, on syytä poistaa.
  - Jos jää asioita, jotka vaativat tulkintaa ja selittämistä, näitä selitettäisiin perusteluissa.
  - Jos jotakin jää kuitenkin vielä lain tasolla liian epäselväksi tai avoimeksi, voitaisiin säätää selventäviä säännöksiä.

Selvityksen tuloksia 2

- **Vaihtoehto 1:** Vain tarpeelliset muutokset lainsäädäntöön
  - *kumotaan* tekijänoikeuslain 65 § ja ETA-soveltamisasetus
  - *lisätään* lakiin ETA-asetuksen 4 ja 6 §:n mukaiset säännökset 64, 64 a ja 64 b §:n alueelle
  - Muita muutoksia tai uusia säännöksiä, jos osoittautuu tarpeelliseksi.
- **Vaihtoehto 2:** Myös muita säännöksiä (ml. asetuksenantovaltuus)
  - tekijänoikeuslain 65 § kirjoitetaan uudelleen niin, että se täyttää perustuslain vaatimukset sallitusta asetuksenantovaltuudesta; lisäksi valtuussäännös kansainvälisen tekijänoikeusasetuksen antamisesta
  - muu tai laajempi asetuksenantovaltuus ?
  - selventävä ja informatiivinen säännös lain kansainvälisestä soveltamisesta?
  - mahdollinen ministeriön ilmoitus voisi sisältää esim. selventävää tietoa suojan alasta ja mahdollisesti myös luettelon suojan piiriin kuuluvista maista.

2. Elokuvakulttuurin edistäminen

- HE 56/2018 vp laiksi valtion rahoituksesta elokuvakulttuurin edistämiseen
- Lakiehdotuksen keskeiset tavoitteet:
  - Saattaa elokuvien tukea koskevat säännökset linjaan perustuslain ja valtionavustuslain kanssa.
  - Vahvistaa ja selkeyttää elokuvasäätiön asema julkista hallintotehtävää (elokuvan valtionavustusten myöntäminen) hoitavana toimijana.
  - Saattaa elokuvasäätiön käytänteet linjaan perustuslain ja valtionavustuslain kanssa.

Elokuvalaki - Keskeiset ehdotukset 1/2

- Yksityisoikeudellinen Suomen elokuvasäätiö hoitaa elokuvatukeen liittyvät valtionapuviranomaiselle kuuluvat tehtävät (3 §).
- Valtionavustuksen maksatuksen keskeyttämistä koskevia päätökset ja avustuksen takaisinperintäpäätökset tekee Taiteen edistämiskeskus (9 § ja 10 §).
- Päätökset elokuvatukien myöntämisestä tekee opetus- ja kulttuuriministeriön nimittämä Suomen elokuvasäätiön hallitus elokuvasäätiön johtajan ja tuotantotukiesittelijöiden esittelystä (5 §).
- Laissa säädetään siitä, mihin tukea voidaan myöntää (valtionavustuksen käyttötarkoitukset, 6 §).
- Laissa säädetään niistä tahoista, joille tuotantotukea, jakelutukea ja käsikirjoitusapurahaa voidaan myöntää (myöntämisen edellytykset, 7 §).

Elokuvalaki - Keskeiset ehdotukset 2/2

- Laki sisältää säännökset tuotantotukea koskevasta tukisopimuksesta (8 §), palautuneen valtionavustuksen käytöstä (14 §), kirjanpidosta ja tarkastusoikeudesta (15 §), julkisen hallintotehtävän hoitamiselle asetettavista tavoitteista, seurannasta ja raportoinnista (16 §) sekä muutoksenhausta (19 §).
- Lakiesityksessä esitetään myös keinoja puuttua elokuva-alalla ilmenneeseen häirintään ja epäasialliseen kohteluun. Elokuvasäätiön ja tuotantotukea saavan tuotantoyhtiön välisessä tukisopimuksessa tulee sopia myös lainsäädännön velvoitteiden ja elokuvatuotannon hyvien käytäntöjen noudattamisesta (8 §).

3. #metoo

- Häirinnän ja muun epäasiallisen kohtelun ehkäiseminen kulttuurin toimialoilla, erityisesti elokuva- ja teatterialalla
  - OTT, dosentti Jaana Paanetojan selvitys <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161024>
- Toimenpide-ehdotusten lähtökohdat
  - 1. Toimintakulttuurin ja -rakenteen muutostarve.
  - 2. Myönnettäessä valtionavustusta varmistettava työlainsäädännön velvoitteiden noudattaminen ja asiallinen työympäristö. Valvontaa lisättävä.
  - 3. Alalle räätälöity oikeudellinen koulutus ja aineisto.
  - 4. Alan sisäinen toiminta etusijalla ennen lainsäädäntömuutoksia.
  - 5. Juridiikan mukaan ottaminen prosesseihin nykyistä laajemmin.
  - 6. Vastuiden, velvoitteiden ja oikeuksien selkeyttäminen.
  - 7. Puuttuvien rakenteiden, mallien ja toimintatapojen luominen.
  - 8. Laaja-alainen ja ratkaisukeskeinen lähestymistapa.
  - 9. Yhteistyö ja luottamus.

Toimenpide-ehdotukset

- Keskeiset toimenpide-ehdotukset
  - Koulutustarpeen kartoittaminen; työntekijät ja työnantajat > lähtee alojen omista toiveista > valtio myöntää rahoitusta
  - Yliopistokoulutuksen vahvistaminen
  - Valtionavustusten jakaminen > SES:n toimintakulttuurin parantaminen / toiminnan kehittäminen > on osa elokuva- ja teatterialan toimeenpanoa
  - Alan sisäinen toiminta; eettinen normisto ym.; ohjeet, tiedon lisääminen
  - Työterveyshuolto
  - Työehtosopimuksen mahdollisuus
- Sisältää toimenpide-ehdotuksia useille toimijoille: OKM, SES, elokuva- ja teatterialat, toimialajärjestöt, tuotantoyhtiöt, yliopistot jne.

Yksityisen kopioinnin hyvitys valtion talousarviossa

- Yksityisen kopioinnin hyvitys päätettiin v. 2014 siirtää maksettavaksi valtion talousarviosta; aikaisemmin se kerättiin ns. laitemaksuna.
- Vuoden 2014 valmistelussa hyvityksen suuruudeksi määriteltiin 11 miljoonaa euroa vuosina 2015 ja 2016.
  - Tason määräytyminen 11 miljoonaan euroon oli poliittinen päätös. Sen jälkeen hyvityksen määrän oli tarkoitus reagoida yksityisen kopioinnin määrään ja siinä tapahtuvaan kehitykseen.
- Erityisesti musiikin yksityinen kopiointi on tutkimusten mukaan vähentynyt voimakkaasti striimauspalveluiden suosion myötä (2013–2018).
- Tästä kehityksestä on seurausta hyvityksen määrärahan pienentäminen TAE 2019:ssä 11 Me > 9 Me.

Selvitys eduskunnan sivistysvaliokunnalle 1/4

- Eduskunnan vastaukseen EV 239/2014 vp - HE 249/2014 vp sisältyi lausuma:
  - ”Eduskunta edellyttää, että hallitus varautuu hyvitysmaksun rahoituksen monipuolistamiseen esimerkiksi ottamalla valtion rahoituksen rinnalle myös kattavan laitemaksujärjestelmän, jos valtion rahoituksella ei tulevaisuudessa kyetä suorittamaan EU:n tietoyhteiskuntadirektiivin 2001/29/EY edellyttämää sopivaa korvausta (fair compensation) yksityisen kopioinnin sallimisesta. Hallituksen tulee antaa asiasta selvitys sivistysvaliokunnalle viimeistään vuoden 2018 loppuun mennessä. ”
- Selvitys toimitettiin sivistysvaliokunnalle 27.6.2018, ja se sisältää mm.:
  - Edunsaajien ja yksityisen kopioinnin tutkimuksen neuvottelukunnan näkemykset budjettirahoitteen järjestelmän toimivuudesta
  - Havaintoja järjestelmän toimivuudesta ja mahdollisista kehittämistarpeista

Selvitys eduskunnan sivistysvaliokunnalle 2/4

- Havaintoja / näkökohtia

- Keskeinen kysymys on: onko vuosien 2015-2016 hyvityksen tasoksi päätetty 11 miljoonaa euroa ollut oikea taso? Taso muodostettiin aiempina vuosina kasettien ja muiden tallennusalojen myyntihinnoissa kerätyn hyvitysmaksun tuoton pohjalta.
- Hyvityksen edunsaajilla eli oikeudenhaltijoilla on selvä käsitys asiasta: tämä ei ole oikea eikä riittävä taso.
- Hyvityksen edunsaajien esittämissä arvioissa tuli selvästi esille se, että välillisen hyvityksen osuus (ns. kollektiivinen korvaus, joka käytetään tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin) nähdään osana yleisempää kulttuurin tukea. Yksityisen kopioinnin kehitys ei edunsaajien mielestä saisi vaikuttaa tähän yhteisiin tarkoituksiin käytettävään määrään.
- Eduskunnan lausumassa pidettiin esillä myös mahdollisuutta palata takaisin laitemaksuun, jollei budjettirahoitteista hyvitystä voida ylläpitää.

Selvitys eduskunnan sivistysvaliokunnalle 3/4 - Järjestelmän toimivuudesta

- Järjestelmän **toimivuuden** osalta voidaan esittää seuraavia näkökohtia:
  - Valtion talousarvion määrärahasta maksettava yksityisen kopioinnin hyvitys aiheuttaa vain vähän hallinnollista taakkaa. Järjestelmä on kustannustehokas.
  - Direktiivin 2001/29/EY lähtökohta on, että valtio on velvollinen järjestämään hyvityksen oikeudenhaltijoille, jos yksityisen kopiointi on sallittu laissa.
  - Tämä on keskeinen peruste sille, että hyvitys maksetaan valtion varoista, jollei hyvitystä kyetä muulla tavalla järjestämään.
  - Laitemaksuun verrattuna budjettimääräraha on riippumaton siitä, mitkä kopiointiin käytettävät laitteet kulloinkin ovat maksun piirissä.
  - Budjettirahoitteen järjestelmän lähtökohta on, että kopioinnin määrä ja sen muutokset vaikuttavat hyvityksen määrään.
  - Vuosittain tehtävän tutkimuksen tulokset otetaan huomioon mitoitettaessa hyvityksen määrää valtion talousarvion valmistelussa.

Selvitys eduskunnan sivistysvaliokunnalle 4/4

- Järjestelmän haasteista ja toimimattomuudesta

- Järjestelmän **haasteiden tai toimimattomuuden** näkökohtia:
  - Haasteina ovat
    - 1) hyvityksen oikea taso;
    - 2) miten yksityisessä kopioinnissa tapahtuvat muutokset otetaan huomioon budjettimäärärahan suuruudessa;
    - 3) voidaanko musiikille ja audiovisuaaliselle aineistolle määritellä erikseen kyseisten aineistojen ominaispiirteet huomioon ottava kopiokohtainen hyvitys;
    - 4) otetaanko kopioinnin vuosittainen kehitys täysimääräisesti vai vain osittain huomioon valtion talousarviossa hyvityksen määrää mitoitettaessa.
  - Yleisesti hyväksyttävää näkemystä kopioinnin aiheuttamasta haitasta, hyvityksen oikeasta tai kohtuullisesta määrästä taikka muista hyvityksen tason perusteista ei ole ollut mahdollista saavuttaa.